

คำวินิจฉัยของ นายอรรถ หวังอ้อมกลาง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๓๔-๕๓/๒๕๕๓

วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ศาลแขวงตลิ่งชันและศาลแพ่งธนบุรี ส่งคำโต้แย้งของจำเลยในคดีแพ่ง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ (กรณีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ (๓) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐)

คดีทั้ง ๒๐ คดี ที่ศาลแขวงตลิ่งชันและศาลแพ่งธนบุรีส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยนั้น มีข้อเท็จจริงและปัญหาที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยเป็นอย่างเดียวกัน ศาลรัฐธรรมนูญให้รวมพิจารณาเข้าด้วยกัน ข้อเท็จจริงได้ความว่า ผู้ร้องแต่ละคดีถูกฟ้องเป็นจำเลยตามสัญญากู้ยืม ซึ่งบางคดีศาลได้พิจารณาพิพากษา ให้จำเลยชำระหนี้ บางคดีศาลพิพากษาให้คดีเป็นอันเสร็จเด็ดขาดไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ให้จำเลยชำระหนี้ โจทก์แต่ละคดีได้ขออนุญาตหมายบังคับคดี และได้มีการบังคับโดยหักเงินเดือน เงินบำเหน็จ และเงินโบนัสของผู้ร้อง ตามคำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับคดี ต่อมาผู้ร้องถูกเลิกจ้างโดยจะได้รับเงินค่าชดเชย ซึ่งเจ้าพนักงานบังคับคดีได้มีคำสั่งอายัดเงินนี้ และผู้ร้องแต่ละคดีได้ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้กำหนดจำนวนเงิน ที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะอายัดตามสิทธิเรียกร้องเสียใหม่ โดยอ้างสิทธิตามรัฐธรรมนูญยื่นคำร้องขอให้ ศาลส่งความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ สรุปว่า

(๑) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๖๔ (๓) ซึ่งกำหนดให้เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ ค่าชดเชย เงินสงเคราะห์หรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของพนักงาน ลูกจ้าง หรือ คนงาน นอกจากที่กล่าวไว้ในมาตรา ๒๖๔ (๒) ที่นายจ้างจ่ายให้แก่บุคคลเหล่านั้น ๆ มิให้อยู่ใน ความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี แต่ให้ไว้ในดุลพินิจของศาลหรือเจ้าพนักงานบังคับคดีที่จะกำหนดได้ ตามสมควร

(๒) ผู้ร้องเห็นว่า การใช้ดุลพินิจของศาลหรือเจ้าพนักงานบังคับคดีต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ที่กำหนดว่าบุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๖๔ (๒) ได้กำหนดให้ เงินลักษณะเดียวกันกับเงินในมาตรา ๒๖๔ (๓) ที่เป็นเงินของข้าราชการและลูกจ้างของรัฐบาลได้รับ ไม่ต้องอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีโดยไม่มีบทบัญญัติให้เป็นดุลพินิจของศาลหรือเจ้าพนักงาน บังคับคดี ดังเช่นมาตรา ๒๘๖ (๓)

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๖๘ (๓) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

มีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๖๘ (๓) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า “มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๖๘ วรรคหนึ่ง (๒) บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น สิทธิเรียกร้องเป็นเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาต่อไปนี้ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี... (๒) เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ บำเหน็จ และเบี้ยหวัดของข้าราชการหรือลูกจ้างของรัฐบาล และเงินสงเคราะห์หรือบำนาญที่รัฐบาลได้จ่ายแก่คู่สมรสหรือญาติที่ยังมีชีวิตของบุคคลเหล่านั้น” และ (๓) บัญญัติว่า “เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ ค่าชดใช้ เงินสงเคราะห์ หรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของพนักงาน ลูกจ้าง หรือคนงาน นอกจากที่กล่าวไว้ใน (๒) ที่นายจ้างจ่ายให้แก่บุคคลเหล่านั้น หรือคู่สมรส หรือญาติที่ยังมีชีวิตอยู่ของบุคคลเหล่านั้นเป็นจำนวนตามที่ศาลเห็นสมควร”

มีข้อจะต้องพิจารณาว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๖๘ (๓) ที่ให้มีการอายัดเงินของพนักงาน ลูกจ้างหรือคนงาน แต่ไม่อาจอายัดเงินของข้าราชการหรือลูกจ้างของรัฐบาลได้ตามมาตรา ๒๖๘ (๒) นั้น เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุใดในความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า เหตุผลในการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ ก็เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีในศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาล่วงไปโดยเหมาะสมและรวดเร็วยิ่งขึ้น เพื่อเป็นหลักประกันในการดำรงชีพของลูกหนี้ตามคำพิพากษาให้ดีขึ้นกว่าเดิม ที่แบ่งกลุ่มในการบังคับคดี ออกเป็น ๔ ประเภท โดยเฉพาะบุคคลตามมาตรา ๒๘๖ (๒) และ (๓) ก็เพื่อความเหมาะสมและความเป็นธรรมของแต่ละกลุ่มบุคคลตามมาตรา ๒๘๖ (๒) และ (๓) เป็นบุคคลสองกลุ่มที่มีสถานภาพที่แตกต่างกัน ข้าราชการหรือลูกจ้างของรัฐบาลตามมาตรา ๒๘๖ (๒) เป็นบุคคลที่มีสถานภาพพิเศษ อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายที่กำหนดหน้าที่ให้ปฏิบัติเพื่อประโยชน์ของราชการและประชาชน มีหลักเกณฑ์ระเบียบปฏิบัติให้แตกต่างออกไป ตลอดจนมีวินัย จรรยาบรรณ หากประพฤติผิดวินัยต้องถูกตรวจสอบ สอบสวน และถูกลงโทษทางวินัย ในการประกอบอาชีพอื่นก็ไม่อาจทำได้หรือทำได้โดยจำกัด การกำหนดอัตราเงินเดือนต้องมีระบบ และความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศ การดำรงตนต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีและเกียรติศักดิ์ของข้าราชการ ไม่มีสิทธิและเสรีภาพเหมือนบุคคลทั่วไป จึงควรมีหลักประกันให้พอสมควร เพื่อโอกาสและกำลังใจที่จะปฏิบัติหน้าที่เพื่อส่วนรวม

กรณีของผู้ร้องนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ วรรคสอง บัญญัติให้ศาลพิจารณาสั่งกำหนดสิทธิเรียกร้องเป็นเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ ซึ่งเป็นจำนวนเงินไม่น้อยกว่าอัตราเงินเดือนขั้นต่ำสุดของข้าราชการพลเรือนในขณะนั้น โดยคำนึงถึงฐานะในทางครอบครัวของลูกหนี้ตามคำพิพากษาและจำนวนบุพการี และผู้สืบสันดาน ซึ่งอยู่ในความอุปการะของลูกหนี้ตามคำพิพากษาด้วย และหากไม่พอใจก็อาจอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ เพื่อให้พิจารณากำหนดจำนวนเงินใหม่ได้ สำหรับกรณีตามมาตรา ๒๘๖ วรรคสาม ที่ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจกำหนดจำนวนเงิน ฯ หากลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่เห็นด้วยก็มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลกำหนดจำนวนเงินใหม่ได้เช่นกัน กรณีดังกล่าวจึงมิใช่เป็นการเลือกปฏิบัติ การที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นเรื่องดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควร โดยคำนึงถึงความเป็นอยู่และการดำรงชีพของลูกหนี้ให้มีความมั่นคงตามสมควรไม่ถึงกับขัดสนนั้น ก็เพื่อให้ความคุ้มครองอย่างเหมาะสมแก่สถานะของบุคคล ประกอบกับศาลที่พิจารณาคดีมีประสบการณ์พิจารณาคดีเป็นอย่างดี ย่อมทราบดีว่าความเป็นอยู่และการดำรงชีพของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นอย่างไร จึงกำหนดได้ตามความเหมาะสม และเชื่อได้โดยสนิทใจว่าศาลจะพิจารณาให้ด้วยความเป็นธรรมเช่นเดียวกับกรณีของลูกหนี้ตามคำพิพากษามาตรา ๒๘๖ (๒) พิจารณาตามหลักการนี้แล้วจะเห็นได้ว่า ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติระหว่างลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีสถานะแตกต่างกันโดยไม่เป็นธรรม

อาศัยเหตุดังกล่าวมาข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ (๓) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

นายอูระ หวังอ้อมกลาง
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ